

8189

310.045

II. 15. 4. 46.

ZÁKONNÍK

samostatných Černohorcův.

Z originálu věrně přeložil

F. J. Jezbera.

(Zvláštní otisk z časopisu „Beseda.“)

46

V PRAZE.

Tiskem dra Edv. Grégra. — Nakladem F. O. Mikše.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE

1861.

Daniel První, kníže a pán svobodné Černéhorý a Brd, ustanovuje ve srozumění se starostami a staršími z celé Černéhorý a Brd „obecný zemský zákonník,“ dle kterého nyní a vezdy budoucné Černohorec a Brďanin malý i velký, bohatý i chudý souděn bude stejně po rozumu, aby každý své právo míti mohl.

Kníže a pán, jenž se stará o štěstí a blahobyt své říše, svého národa, svých hrdinných bratrův, — kteří po tolik století svou vítěznou krev prolévavše, zachovali svou znamenitou svobodu, kterou až podnes se vychloubají, — přeje, by rozmilý národ jeho, milí bratři Černohorci a Brďané měli jak společnou tak i domácí svobodu, aby jí před světem opravdu chlubit se mohli. Každému dobrému bratru Černohorci a Brďaninu bude tento zákonník nejmilejší zálohou, největší drahocenností, poněvadž v něm a jím bude míti rukojemství i záštitu mírného života, záštitu cti a vážnosti, záštitu majetku i dobra svého.

Ani jedna země nebo říše nemůže býti šťastnou, nemůže prospívati, ano nemůže míti ani pravé vážnosti před světem, nemá-li zákonníka, který každého zvlášť a všechny vespolek stejně po právu soudí a před každým nápadným a zlým člověkem brání; proto vidělo se knížeti a pánu národa Černohorského a Brdského dáti každému Černohorci a Brďaninu zákonní svobodu, takovou zákonní svobodu, bez které žádná jiná svoboda nemůže míti opravdové a důstojné ceny. Do nynějška byla Černáhora tak jako Brda, pravda, svobodná, ale zjevného zákonníku, který by Černohorci a Brďaninu svobodu upevnil a hájil, neměla, ač právo a úsudek v ústech vládcových se nacházely. Kníže a pán, který si přeje, aby každý samovolný soud pomínul, aby národu stále právo bylo upevněno, zavrhuje ode dneška každé samovolné souzení, a namísto toho samovolného ustanovuje souzení zákonné a spravedlivé.

S otcovským srdcem i duší odevzdává hospodář (pán) národa Černohorského i Brdského zákonník zemský svému národu i skládá sám vysokou přísahu, že pod svou ochranou tenže zákonník opatrovati bude; též starostové a starší ná-

roda zaklinají se, že tohoto zákonníka držeti se budou, a podle něho, jak právě zní, souditi, a o čem se nezmiňuje, že spravedlivě a svědomitě každému bratru Černohorci a Brďaninu stejně budou souditi.

Zákonník tento jest tisknut v tolika výtiscích, by jej každý Černohorec a Brďanin míti mohl, umí-li jen čísti. Ať jej čítá každý, a kdo čísti zná, ať jej ukáže každému, kdo nezná, aby věděl, jak zákonník pro některý přestupek zní, by se mohl vystříhati všech přestupkův, by trestu ušel.

§. 1. Každý Černohorec a Brďanin jest před soudem stejným.

§. 2. Každému Černohorci a Brďaninu po zlděné a až do nynějška zachované svobodě zůstávají ode dneška a budoucně čest, majetek, život a svoboda jeho pojištěny, i nemůže ani jeden Černohorec ni Brďanin ani soud spravedlivému bratru Černohorci a Brďaninu této posvátnosti se dotýkati.

§. 3. Kníže jakž teď, takž i vezdy budoucně zůstane jako pán naší země osobou nedotknutelnou, jako posvátnost každému Černohorci a Brďaninu, a co takového jest povinen každý Černohorec a Brďanin jej ctíti a o něm nic zlého nemluvíti, aniž koho proti němu v něčem popouzeti.

§. 4. Kdyby některý Černohorec neb Brďanin se opovážil osobnosti aneb důstojnosti knížete ublížiti, bude podobně trestán jako ten, kdo samovolně člověka zabije.

§. 5. Kníže, jakožto pán naší země, jemuž všechny rozsudky na smrt, jež by nejvyšší soud rozhodnul, předneseny býti mají, má právo i moc udíleti milost.

§. 6. Soudcům, když sedají na místo své, by soudili a věci podle svého rozumu i rozsudku rozbírali, jest třeba nejprve, aby se rozpomenuli, že hlasem národa, dle božské vůle za soudce a správce ustanoveni jsou, by dle spravedlnosti a svědomí souditi mohli, i jest třeba, aby každý soudce na svůj učiněný slib pamatoval a přísahy nerušil aneb dle libosti nesoudil, nýbrž podle spravedlnosti malému i velkému.

Soudcům jest vyslýchati důkazy jedné a potom i druhé strany podle pořádku a nemají dopouštěti, by jeden druhému do řeči skákal a řeč přetrhoval, nýbrž, jak první vymluví, by druhý mluvíti počal, aby oba mluvili beze svády a křiku, aby mohl každý soudce jich důkazům vyrozuměti a kde potřeba bude kterého z nich se přeptati, aby opět řekl, co prvníkrát zřetelně nevyslovil, aneb zdali něco říci zapomněl, tehda ať jeden soudce ptá se a ne snad všichni, a když obě strany dle úplné vůle všechny své rozmysly vyřekly, tehda ať od-

stoupí, aby soudcům místo se učinilo svobodně, by i oni mohli vše po pořádku dokonale rozebrati a spravedlivě, jak se sluší, rozsudek učiniti, který tomu se dá, komu připadne; rozsudek však sám má do soudního zápisníku postaven býti, aby se vědělo, jak a kdy o čem rozsouzeno.

§. 7. Jestliže některý soudce počne někoho u soudu zastávati, nemoha dokázati příčiny a práva, proč jej zastává, nedbaje mysli svých druhův, by jen jeho řeč se uvažovala a nikoliv jiného, jenž spravedlivě má myšlení, takový na jevo dává a praví, že je svévolník, uplacený a rušitel soudu a nikoliv opravdový soudce a správce národa; za to má býti nejen ze soudu vyhnán a každé cti a vážnosti starostenské na vždy zbaven, než má býti mimo to i odsouzen, aby zaplatil 120 tolarův pokuty.

Rovněž tak i ten, kdo za úplatek neb přátelskou ochotnost anebo dle svého nerozumu nějaké tajemství prozradí a řekne, co vláda pro všennárodní prospěch celého národa činí, ať si to mluví pak podtají anebo neprávě, poněvadž ani jedno dilo žádoucně prospívati nemůže, když ve družině zrádce a vyzvědače se nachází.

§. 8. Najde-li se, že by který soudce žádal aneb bral od někoho úplatek zvlášť, by obžalovaného vinníka ospravedlnil a dokonalého člověka obvinil, takový ať ze soudu jest vyhnán a sto, dvacet tolarův za pokutu ať zaplatí.

§. 9. Který člověk ode dneška přislíbí aneb dá některému soudci úplatek a přijde-li to na jevo, tu nebude ničeho více potřeby vyhledávati, protože on sám tím úplatkem se vyzrazuje a udává, že nemá spravedlnosti a rozmyslu k tomu, s kým před soudem souditi se chce, i za to má býti odsouzen jako vinník, aby zavřen byl do žaláře, by seděl za každý dukát týden, a ten úplatek ať přijde do všeobecné národní pokladnice.

§. 10. Sok, který soudce z úplatku obviní, obdrží náhrady padesát tolarův; těchto padesát tolarův vezme od uplaceného soudce, s kterýmž tak naloženo budiž, jak osmé pravidlo tohoto zákonníku zní.

§. 11. Kdyby soudcové nebyli jedné vůle a stejného srozumění o některé věci, kterou by souditi chtěli, nebrž jeden tak a druhý jinak rozsuzoval, tehda kde bude většina soudcův, zůstane úsudku síla na straně jich, ale ať svědomitě se vyjádří, že to bez jakéhokoliv úplatku a svévolnosti svým rozumem uznávají, že jest spravedlivě jak povídají.

§. 12. Kdyby některý soudce anebo starosta způsobil nepokoj nebo zmatek v družině, takový ať není trpěn, nebrž buď propuštěn a na místě něho ať vláda postaví jiného dobrého a poctivého a v družině snášelivého člověka. Rovněž také jest propustiti neposlušného anebo lenivého a nedbanlivého soudce, starostu a staršího.

§. 13. Poněvadž jak soudcové a správcové tak i ostatní kmetové na všeobecné útraty ustanoveni jsou, by nehleděli a nevykonávali ničeho jiného než zemská řízení a dle způsobu plnili povinnost svou, jakž by v zemi mír a pokoj lepší byl; proto nemůže býti ni jednomu volno choditi za svými pracemi doma aneb na cesty své a trhy, nebrž mají zůstávat do umluveného času ve službě zemské věrně, k čemuž ustanoveni jsou.

§. 14. Každý malý i velký Černohorec a Brďanin jest povinen dobré a poctivé soudce i ostatní starosty a starší poslouchati, ctíti a milovati a každému z nich čest prokazovati. Kdyby někdo ustanovené soudce a starší zneuctil a zahanbil, tedy bude desíti tolary pokutován; neměl-li by čím platiti, budiž pokutován vězením.

§. 15. Jestliže by některý soudce neb starosta anebo starší zhanobil Černohorce nebo Brďanina, ten ať zaplatí dvacet tolarův.

§. 16. Každý zrádce naší otcovské země a našich bratrů, který by s nepřáteli našimi vyjednával, aby naší zemi zlé učinil neb národ znepokojiti chtěl aneb másti počínal, bude hned, jakmile dva jistí svědkové to dokažou, ohněm ze světa sprovozen.

§. 17. Takového zrádce a zhoubce naší otcovské země může i nejposlednější Černohorec a Brďanin zabiti, jakmile pozná, že jest zrádce a že zemská vláda jej pronásleduje; kdo by takového zrádce tajil neb neudal anebo nezabil, když by slyšel a uznal, že jest zrádce, takového třeba rovněž jako zrádce pronásledovati a trestati.

§. 18. Za času vojny kľby nepřítel na naši zemi udeřil, jest každý Černohorec a Brďanin povinen, jakmile slyší, že vlast brániti třeba, chopiti se zbraně a jíti proti nepříteli a zhoubci naší otcovské země a naší svobody; našel-li by se některý Černohorec nebo Brďanin, nebo plémě, nebo vesnice anebo rodina, že by nešli proti našemu vespolečnému nepříteli, ať každému takovému lhostejniku k vlasti své a bázlivci vzata jest zbraň, by jí nikdy více za svého života nenosil, a vážnosti mezi ostatními Černohorci a Brďany nikdy ať nepožívá; především ale jest třeba připásati mu zástěru ženskou, aby lidé věděli, že nemá mužského srdce.

§. 19. Každý vojvoda neb starosta anebo starší ve svém plemenu anebo na hranici jest povinen hned, jakmile slyší, že nebezpečí naší zemi s kterékoliv strany se blíží, lid svůj k vojně povolati a jej na ono místo předcházeti, kdeby nebezpečí zemi naší hrozilo; kdoby nešel anebo lidu nepozval, budiž jako zrádce odsouzen na smrt.

§. 20. Kdyby od zemské vlády buď starostové neb soudci, anebo starší neb perjanici (zbrojnoši) poslali k některému plemenu neb do vesnice, aby vinníka zajnali, i našel by se někdo, jenžby vinníka bránil, tedy mají oni od vlády poslaní lidé moc i tohoto bránitele, jenž vinníka brání, zajmouti a soudu odevzdati.

§. 21. Kdyby kdo se opovážil pozdvihnouti oruží na ony od soudu a vlády poslané lidi, kteří mají vinníka uchvátiti, tedy mají ti lidé od soudu a zemské vlády poslaní moc takovéhoho bránitele a rušitele pokoje a zemského pořádku na místě zabiti, jestliže by hned oruží neodložil a vládě dobrovolně se nevzdal.

§. 22. Kdo by vinného Černohorce neb Brďanina, když ho vláda chopiti chce, jakýmkoliv způsobem propustil, by utekl, takový ať ono provinění zaplatí životem neb trestem, ku kterémuž by byl býval odsouzen vinník, jenž utekl.

§. 23. I oněm od vlády poslaným lidem třeba se míti na pozor, aby člověka nezabili nevinně, protože i oni, jestliže zlé bez potřebí učiní, dle zákona soudu odpovídati budou.

§. 24. Aby zachován byl s pohraničnými říšení mír a pokoj, kteréž vzájemný prospěch a štěstí i naší zemi přinašejí, zabraňuje se jak krádež, tak i každé malé a velké přestoupení, rovněž též i společné potulování za času pokoje, to jest, když nevedeme vojnu.

§. 25. Za každé takové prohřešení-se na pohraničné zemi bude každý Černohorec a Brďanin rovněž tak trestán jako když by se byl prohřešil tím způsobem proti svému bratru Černohorci neb Brďaninu.

§. 26. V čas pokoje a příměří nesmí se do Turecké země, která s naší zemí hraničí, čteně choditi a tam koristiti, protože kořist soudem tomu se vrátí či bude, a vinník bude od soudu potrestán.

§. 27. Aby mír, pořádek a jednota v národě se udržely a nebylo mezosobného krve proliti za onoho zločince, byť byl Černohorec neb Brďanin, který bez práva a bez potřeby nebrž násilně a zlobně zabije bratra Černohorce neb Brďanina,

nemůže takový vražedník žádným pokladem se vykoupiti, než jak jej uchvátí, nechť bude zastřelen.

§. 28. Kdyby vražedník ze země této utekl, nechť podíl jeho z domu, z pozemku i ze všeho toho, co na podíl jeho přichází, za peněžní pokutu se vezme a všechny peníze z této pokuty nechť do zemské pokladny se uloží.

§. 29. Takový vražedník, země nepřítel a kat nemůže nikdy do naší země se vrátiti; který Černohorec neb Brďanin takového zločince by přijmul neb bránil anebo tajil a neuchvátí, když slyší a uznává, že zločin spáchal, takového jest podobně pronásledovati a trestati jako samého vraha, jestliže jeho přítelem a bránitelem se ukaže.

Takovým pak způsobem zlí lidé nemajíce bránitele, nebudou míti snahy činiti zlé, jak jsou se naučili, a bránitelé nebudou zločince se zastávati, když za něho platiti a soudu odpovídati povinni budou.

§. 30. Tohoto pachatele, ano rovněž i jeho bránitele, kdyby někdy a na kterémkoliv místě zajmuti a zabiti býti mohli, může tedy nejbližší Černohorec aneb Brďanin rovněž tak zabiti jako toho kdo mu byl zabil bratra; a tak ať zabít jest jeden za druhého, — spravedlivý však nemůže místo vinníka platiti.

§. 31. Když kdo puškou anebo nožem ve svádě někoho poraní, když hádkou neb svádou o něco se pohádá, ať dovedeni jsou před soud a soud ať od počátku rozebere vše dle pořádku, kdo počal svádu a hádku o kterou koliv věc a potřebnost a kdo prvně boj byl začal a oruží se uchopil proti svému bratru Černohorci neb Brďaninu. Tehdá po rozvážení všeho jak to bylo a v jakém bezpráví kdo se nacházel, bude spravedlivě posouditi ránu a rozvážiti i ostatní od jednoho neb obou učiněné poklesky a ustanoviti trest, kde bude záhodno; i nechť uvržen jest vinník do vězení anebo ať zaplatí zemskou peněžní pokutu, jak soud za právo uzná.

§. 32. Který Černohorec neb Brďanin oružím neb dřevem nevinně někoho raní násilím a z bezbožnosti, aby byl nazván hrdinou kde k hrdinství příčiny a potřeby nemá, na takového pokuty a trestu dvojnásobně se uvalí.

§. 33. Kdyby některý Černohorec neb Brďanin Černohorec neb Brďanina ranil a ruku neb nohu mu schromil, ten ať zaplatí sto tolarův; nebylo-li to úmyslně, padesát; zlomí-li mu hlavu anebo oko úmyslně vyrazí, šedesát tolarův; nebylo-li to úmyslně, třicet tolarův. Léčení však za ranění, nechť se stalo z násilí anebo bez úmyslu, ať platí ten, kdo jest vinen.

§. 34. Kdyby pak kdo udeřil bratra Černohorce neb Brďanina nohou neb čibukem a nevinné ho poraní, ať zaplatí za to udeření padesát dukátů; jestliže jej onen v tomže uhození a rozzlobení zabije, když byl udeřen, nemá zaň žádné odpovědnosti; tak jako za loupežníka, jenž v krádeži zahyne.

§. 35. Zabije-li ho ten, kdo byl udeřen, za hodinu anebo druhého dne, když byl už udeřen, bude trestán rovněž jako ten, kdo samovolně člověka zabije.

§. 36. Kdyby jeden druhého chtěl udeřiti a tento počátečníka udeřil dříve, není jeden druhému nic dlužen, protože ten, který udeřiti chtěl, prve než udeřil, tak vinen jest jako kdyby byl udeřil, protože kdyby byl mohl, byl by udeřil.

§. 37. Mohlo by se přihoditi, že by někomu puška spustila aneb kterýmkoliv způsobem žeby člověka nechtěje ranil neb zabil, jak na mnoha místech se to přihodilo. Tehdá ať soud toto ne z úmysla učiněné zlé co nejvíce jen možno smíří. Bude-li raněn, tedy nechť ten, kdo to zlé ne úmyslně učinil, platí útraty za léčení; jestliže hlavu, oko, nohu neb ruku poruší, budiž souzen jak 33. pravidlo zní.

§. 38. Jestliže kdo zabije člověka, jenž ho přepadl, když se bránil a jej zaříkal, by od něho se vzdálil, ten však neustoupil, za takového není žádné odpovědnosti, protože jest řečeno, že takový nápadník zabít býti může a že soudu zaň nic se neodpovídá.

§. 39. Jelikož Černohorci a Brďané mají zvyk vykonávati pomstu nejen na vinníku a zhoubci, než i na nevinném bratru jeho, tedy ode dneška taková pomsta jest zapovězena, a kdo by nevinného člověka zabil, bude na smrt odsouzen. Toliko zhoubce, kterého sám soud pronásleduje, může zabiti, avšak bratra, bližence neb příbuzného, kteří v tom zcela nevinni jsou, zabiti nesmí; nechť onen hlavu nasadí, kdo zlé učinil, a nikoliv kdo druhý.

§. 40. Potýkati se ve dvou mohou toliko zápasníci, avšak bez příbojníka, bez shromažďování vojska i čísi pomoci; kdo by šel zápasníkům za příbojníka neb pomocníka na pomoc, bude stem tolarův pokutován.

§. 41. Kdyby který Černohorec neb Brďanin z bezbožnosti Černohorci neb Brďaninu zapálil stavení, tehdy ať ze svého, jak stavení tak i vše ostatní, co bylo v stavení zahynulo a shořelo, nahradí; mimo to ať bezbožnost svou hlavou zaplatí, a ten, komu byl stavení zapálil, může jej svobodně zabiti.

§. 42. Který Černohorec neb Brđanin by komu na škodu koně neb vola anebo jakékoliv zvíře domácí zabil, nechť zaplatí za pokutu zemskou deset tolarův i nechť zaplatí onomu škodu, komu koně neb vola neb nějaké dobytče zabil; samovolně však nesmí nikdo souditi, protože místní soud škodu ocení a co zloupěno, z onoho mu nahradí; toliko psa může zabiti, když jej ke škodě napadne.

§. 43. Který Černohorec neb Brđanin Černohorci neb Brđaninu by nůž neb pušku zlomil, tehda ten, jenž bez úmyslu to zlomil platí jeden díl, a komu jest škoda učiněna, škoduje dva díly.

§. 44. Kdyby který Černohorec neb Brđanin druh ode druha zbraň se vypůjčil a nezúmyslně pušku neb nůž zlomil, tehdy platí dva díly, a ten kdo mu ji půjčil, škoduje jeden díl.

§. 45. Který člověk v naší zemi ode dneška bude chtít prodati stavení, neb pozemek neb pomezí, neb les anebo ostatní své movité jmění, ať se nejdříve otáže a nabídne je bližšímu sobě před svědky, chce-li a může-li koupiti, kdyby pak nechtěl neb nemohl jeho nejbližší, nechť povzbudí mergipašu, to jest dělitele pozemků, zdali by on koupiti nechtěl; kdyby pak i tento nechtěl neb nemohl koupiti, tehda nechť svobodně prodá, komu může ve své vesnici neb ve svém plemenu; jest toliko třeba, aby listinu před třemi svědky učinil o tom, jak byl nejbližšího sobě a mergipašu pobízěl a jak oni buď nechtěli neb nemohli koupiti; kdo však listinu psáti bude, nechť své jméno a příjmení podpíše, také den a měsíc roku, aby dokonale se vědělo, kdy listina napsána jest a na kterém místě, před kterými jmenem i příjmením nazvanými svědky, z kterého plemene svědkové byli a jak jsou tito se podepsali aneb psáti neumějící jak tři křížky učinili pro větší víru, jak prodej dle zákona učiněn a úplně zapláceno, a jinak koupě býti nemůže. Toto se povídá ode dneška těm, kteří chtějí něco kupovati a nikoliv těm, kteří do dneška kupovali.

§. 46. Nejbližší i mergipaša musí za onu část koupiti, chce-li koupiti, za kterou může i druhému prodáno býti, ale nikoliv nesmí kupovati za cenu, za kterou se jemu zdá.

§. 47. Synové rodičův mohou jen tehda se podělití, když rodiče k rozdělení svolí; jinak dělení býti nemůže, pokud otec neb matka na živě jsou.

§. 48. Otec, který sám sobě byl čeho vydobyl, může dle vůle své mezi syny to rozdělití; kdyby pak otec jednomu

synu více zůstavil než druhému, nesmí to býti rušeno, protože každý svým majetkem dle vůle své nakládati může.

§. 49. Každý člověk jest vlastním svého jmění i zůstává mu na vůli, že může své jmění i bez svých příbuzných dělit. Učinil-li to za svého živobytí anebo zůstavil-li ve svém závěrku, tu se toho dotýkati nesmějí.

§. 50. Po smrti otcově, jestli otec za svého živobytí jměním nenaložil, bude rozděleno stejnými částmi synům; jest-li matka na živě, užívá, dokud jest živa, podíl svého muže, který po její smrti se rozdělí, jsou-li totiž dítky odrostlé; jsou-li nedospělé, nedělí se dokud nedorostou; jmění však postaveno buď pod dohlídku poctivých lidí, dokud dítky dvacátého roku nedosáhly.

§. 51. Když děva podle obyčeje naší země se provdá, nemá žádného podílu mimo věno, které jí rodiče při oddavkách z dobré vůle dají.

§. 52. Vdova, nemá-li dětí, užívá pokud se nevdá, celého podílu svého muže, vdá-li se však, bude dostávati na rok po desíti tolarích; má-li ale děti, ať dostává chlapec jeden dukát a holka po dvou dukátech ročně.

§. 53. Zůstane-li který otec bez mužských dětí, má-li však jedno nebo více ženských dětí, tehda mezi ně vše, jak otcovský takž i dětský podíl bude rozdělen; jenom zbraň bude ponechána nejbližší mužské hlavě, když totiž otec ve svém závětu buď dceři nebo někomu jinému jí neodkázal.

§. 54. Kdyby takovýto otec měl sestry vdané anebo svobodné, dostanou sestry díl jeden a dcery dva.

§. 55. Jestliže dívka sama bez mužských dětí, to jest bez bratrův, na živě zůstane, tehdy ujímá vše movité a nemovité jmění otcovo.

§. 56. Kdyby děva když se vdá nějaké jmění od svých rodičův byla přinesla, umřela by však bez dětí, tehdy vše toto jmění a vše to, co byla tímto jměním vydělala, rozděleno buď její bratřím, nemá-li však bratrův, mezi sestry, a nemá-li ani sester, nejbližším příbuzným.

§. 57. Nezůstane-li nikoho, tehdy dědi nejbližší příbuzný; není-li příbuzného, tehdy připadne vše národní pokladně.

§. 58. Mohlo by se přihoditi, že by syn svých rodičův nectil a jim příkoří činil; za takovou urážku má býti ponejprv pokutován, a jestliže se nepohnul, by svých rodičův ctil a poslouchal, má býti potrestán vězením anebo tělesně. Tak bude potrestán dvakrát; po třetí však může ho otec vyhnati z domu.

§. 59. Jakož v každé říši a v každém království zákonem jest platiti daň, aby vláda, soud a vojsko mohlo býti udržováno, olovo a prach zaopatřován, čehož v naší zemi nejvíce jest potřebí; aby silnice stavěny a jiné obecné potřeby zapravovány býti mohly: nařizuje se Černohorcům a Brďanům, aby tak jako nyní i vezdy budoucně platili daň, kterou místní starší a starostové vybírali a do národní pokladnice v určený čas odváděti budou.

§. 60. Kdoby se protivil tuto nařízenou daň k všenárodní zemské potřebě a prospěchu dávati, bude trestán jako jiný zrádce a protivník naší otecké země.

§. 61. Kdoby svůj majetek aneb cos jiného, z čehož se daň platiti má, zatajil: stran takového se nařizuje, aby místní starší neb starosta jemu vše, co skryl, za pokutu vzal, tuto však pokutu aby svým kmetům rozdělil.

§. 62. Starší a starostové ve vesnicích a okresech mohou pokutu toliko do 20 tolarův bráti a děliti, každou však pokutu větší musí vrchnímu soudu přinesti a položiti do zemské pokladny.

§. 63. Který starší neb starosta neb soudce pokutu, jež národní pokladně připadá, aneb peníz z daně zatají, zaplatí škrát tolik, kolik na penězích přijal a zatajil, i bude starostenské a starešinské moci zbaven.

§. 64. Každý Černohorec neb Brďanin může stran pokuty neb jiného rozsudku, který mu křivě a proti zákonu učiněn byl, svobodně vrchnímu soudu žalovati; soud pak nahledne, jestli dle zákona jednáno. Soudcové, kteří křivě a proti zákoníku odsuzovali, budou ze soudu vyhnáni, na penězích pokutováni a veškeré starostenské cti a vážnosti zbaveni, jak o tom osmé pravidlo tohoto zákoníka zní.

§. 65. Který Černohorec neb Brďanin by ode dneška přišel k soudu na žalobu s pověšeným okolo krku kamenem, bude, byť i pravdu měl, tělesně trestán.

§. 66. Každý duchovní v naší zemi jest povinen každé neděle choditi do kostela, kostel v čistotě udržovati, pravidla církve svaté věrně vykonávati a lid jak nejvíce může dobrému učiti a svatou víru v něm upevňovati; který by tohó nečinil, bude kněžského úřadu zbaven.

§. 67. Rozvodu může se ženou, který do nynějška v naší zemi byl v obyčeji, ode dneška více není, leč kterého z nutnosti, nedostatku anebo prohrěšení muže neb ženy naše pravoslavná východní církev dopouští.

§. 68. Při každém Černohorci a Brđaninu, který ode dneška bude chltiti se ženiti, musí se místní duchovní tři dni před oddavkami vyptati, jest-li děva, kterou ženich pojmonti zamýšlí, se ženichem spokojena, potom jsou-li oba spokojeni, pak je může oddati; když nejsou spokojeni, nesmí jich oddati; jestliže je duchovní mimo vůli jednoho neb druhého odda, bude z naší svaté církve vyloučen, neboť ženich i nevěsta, dokud ještě jsou zasnoubeni, mohou každého času se rozdvajiti: když však už jednou jsou oddáni, tehda jich nic více rozdvajiti nemůže, leda jen smrt jednoho neb druhého, aneb jen příčiny, které šedesáté sedmé pravidlo tohoto zákonníka obsahuje.

§. 69. Který člověk pojal by ženu za živa muže její anebo děvu by uloupil, které mu dívčini rodiče neb příbuzní aneb nejbližší dívčini nedovolí, která rodičův nemá na živě, ať dle zákona a obyčeje naší pravoslavné východní víry jest stíhán co bezbožník a lupič cizích dětí a nesmí zdržovati se v zemi naší; jmění jeho budiž odhadnuto a rozděleno jako toho, kdo samovolně člověka zabije.

§. 70. Kdyby děva z dobré vůle, bez vědomí svých rodičův odešla za jiněchem, tehdy jim nic učiniti se nemůže, protože je sama láska byla svázala.

§. 71. Kdyby se přihodilo, že by kysí Černohorec neb Brđanin děvu aneb vdovu zneuctil, ji ale vzíti a s ní oddati se nechtěl, ať zaplatí dítěti 130 tolarův, čímž dítě bude moci býti vychováno, a když dítě povyroste, dostane i ono otcovský podíl jako jiné zákonné děti. — Vezme-li si dítě k sobě, neplatí nic, a děvě neb vdově není žádné pomoci. Kdyby byl ženat, ať zaplatí též 130 tolarův a zavřen jest do žaláře na šest měsícův, kde ničím jiným než chlebem a vodou živen nebude.

§. 72. Kdyby se přihodilo nějakému Černohorci neb Brđaninu, že by mu žena nebyla věrna, kdyby pak ženu svou v bludnosti přepadl, jest mu dovoleno jednoho i druhého zabiti; kdyby však ona utekla, tedy v naší zemi se zdržovati nesmí.

§. 73. Kdyby kdykoliv se přihodilo, žeby žena kterým koli způsobem muži svému po živobytí dychtila a ho života zbaviti chtěla aneb jakýmkoliv způsobem života zbavila: jak se to došvědčí, má taková žena odsouzena býti na smrt jako jiný vrah; toliko ručníci žena zabítá býti nemůže, protože puška a střelba jen pro ty jest, kteří pušku nosí a puškou se brání.

§. 74. Kdyby se přihodilo, žeby některá vdova neb děva anebo kterákoliv jiná žena k ukrytí chyby své tak zabloudila, že by dítě zardousila, odsouzena bude taková hříšnice na smrt.

§. 75. Kdyby byla nenávist a zlý život mezi ženou a mužem, a muž se ženou žíti by nechtěl, mohou se jen rozloučiti ale ne rozvésti. Jest však potom muž povinen, ženu vydržovati, ale nemůže se ani on ženiti ani ona vdáti.

§. 76. Kdyby však tato s mužem rozloučená žena neshodně se chovala a muži svému vzdor činila, tedy ji muž přestane vydržovati a pomoc udíleti, i ať jest živa jak chce.

§. 77. Která žena by svého muže okrádala, buď ponejprv a podruhé potrestána vězením, ale potřetí buď potrestána tělesně a s mužem rozvedena, ona pak vdávati se nemůže, ale on může se oženiti.

§. 78. Který zloděj po prohlášení tohoto zákonníku potřetí bude lapen při krádeži, ten budiž odsouzen na smrt.

§. 79. Který Černohorec neb Brđanin zloděje zabije při krádeži, dostane odměny 20 tolarův; než ať každý má se na pozoru, aby spravedlivého člověka nezabil, protože za něho jako vražedník odpovídati bude.

§. 80. Najde-li se loupež jakás před prohlášením tohoto zákonníka spáchaná, ať se tato loupež, jakož i útraty skrze ni učiněné zaplatí, avšak co by se učinilo po prohlášení tohoto zákonníka, nechť každý zloděj za každou krádež holí jest potrestán. Za krádež ustanovuje se tělesný trest takto: který loupežník ukradne Černohorci nebo Brđaninu zbraň, dostane sto ran; za velkého neb malého koně neb vola padesát ran; za jeden úl včel rovněž tolik co za dobytče; za ovci malou neb velkou dvacet ran; za krádež z domu neb ze dvora a ostatní rozličné krádeže od nejmenší věci až do ovce 20 ran. Toto se rozumí za každou krádež z domu spáchanou a odnešenou, nepřipomínajíc nerozumného dítěte, které by z dětinské pošetilosti co učinilo, aneb jiného z čeledínův, který nemá jasného vědomí a rozumu.

§. 81. Který loupežník by byl polapen, když by kostel okrádal, bude, nedbajíc na to, zdali byl už kdy kradl anebo proti soudu hřešil, na smrt odsouzen.

§. 82. Kdoby zemské střelivo okrádal, ten hned jak při krádeži bude dopaden, na smrt buď odsouzen. Rovněž tak potrestán bude každý kdo veřejně nebo podtají zemské střelivo okrásti se odvážíl.

§. 83. Kdyby nějaká malá neb velká škoda zkázou na obilí, na senu, vinici, dýních, stavení, semeništi aneb které koliv věci v některém okrsku nezúmyslně byla učiněna, zůstává se starostovi a kmetům vesnice neb plemene, by určili cenu i oznámili zhoubeci, aby škody bez všelikého otálení

zaplatil; kdyby ale násilím a rozbrojem naschval škodil, takového nechť oznámí soudu, by podle čtyřicátého druhého pravidla trestán byl.

§. 84. Když loupežník jdoucí na krádež zahyne anebo bude-li poraněn, není zaň odpovědnosti, poněvadž jest zjevně podotknuto, aby jej veškera země trestala stejně jako pachatele.

§. 85. Trhy mají býti mírné, by každý prodávati a kupovati mohl čeho třeba; kdo by na trzích činil zmatek, budiž pokutován 20 tolary aneb potrestán vězením.

§. 86. Který Černohorec neb Brđanin před chrámem nesnáze neb svády, aneb jiné podobné neslušnosti by tropil, ať jest pokutován 25 tolary anebo potrestán vězením.

§. 87. Obviňování spravedlivého člověka bude nejostřeji potrestáno, a ni jedno osočování nesmí býti odsouzeno dříve, než jest potřebně dosvědčeno od jednoho jistého svědka aneb od více lidí, kteří se nebyli dříve proti soudu prohřešili; jestliže se prohřešili, nemohou míti opravdové důvěry u soudu, pokud jistými svědky se to nedokáže. Jestliže ten, kdo obviňuje, nedokáže, že to pravda, co byl řekl a čím onoho obžaloval, tedy odsoudí soud a potrestá takového obžalovatele stejně, jakoby obžalovaného byl potrestal, kdyby měl křivdu. K posledku zbývá jen, že jeden i druhý si vezme čtyry čestné lidi, kteří složí přísahu; kdo více čestných lidí vezme, by proň přísahali, dosáhne práva a spravedlnosti.

§. 88. Poslužbice křestného jmena a torbice ode dneška více býti nesmějí, jelikož takovou poslužbicí lidé svoje jmění jen rozhazují a chudými se stávají; který by toho neposlechl a proti tomuto zákonnému ustanovení jednal, bude pokutován dvěma tolary, anebo trestán vězením. Dosti na tom, by dle našeho srbského obyčeje křestné jmeno slaveno bylo jakožto upomínka pradědského pokřestění.

§. 89. Dosavadní obyčej, že lidé a ženy si vlasy ustríhávají pro mrtvé a po obličejí se škrábou i po delší čas zohyzděny zůstávají, zabraňuje se každému Černohorci a Brđaninu, a kdo by proti této záповědi jednal, bude po prvníkrate pokutován dvěma dukáty. To se dává na srozuměnou jak mužským tak ženským, kteří by ode dneška zohyzďovali se a vlasy stříhati si nepřestávali.

§. 90. Který Černohorec neb Brđanin ode dneška chce dáti peníze na úroky, musí zhotoviti listinu a to před dvěma svědky, aby se vědělo, mnoho-li peněz onomu na úroky dal; kdyby nebyl udělal listinu, tehdy ten, který přijme peníze na úroky, dá dle ceny zálohu; ale nesmí přijmouti úroky větší

z tolaru než 20 denárův; kdoby větší úroky bral, tomu vezme se celá jistina, kterou byl na úroky dal, a ta jistina jakož i pokuta na penězích přijde do národní pokladny.

§. 91. Každý uskok, jak mile do naší svobodné země vstoupí, dle závětu svatého Petra, někdejšího Pána Černohory, jest uvolněn, a nesmí mu nikdo křivdu učiniti, když čestně dle našeho zemského zákonníka chovati a řídit se bude; i užívá stejného práva jako každý náš bratr Černohorec a Brďanin; za každé pak prohřešení bude souzen i uskok tak, jak tento zákonník zní.

§. 92. A poněvadž v této zemi není žádné jiné národnosti mimo jedinkou srbskou, a žádné jiné víry mimo pravoslavnou východní, tu může opět cizinec a jinověrec svobodně žiti a oné svobody a onoho našeho domácího práva užívati, jak toho každý Černohorec a Brďanin užívá.

§. 93. Kdyby se dopustil někdo přestupku v opilství, tehdy jen z polovice bude trestán u porovnání s přestoupením v střízlivosti; kdyby však ve své protimyslnosti takové přestoupení a prohřešení učinil, bude podle zákonníka jako střízlivý trestán.

§. 94. Který Černohorec neb Brďanin by se opovážil doma povyk dělati, a byla by z toho křiku pranice i zůstali by někteří mrtví, tehdy ten, kdo povyk způsobil, bude odsouzen na smrt; ti však, co pomáhali, ať jsou pokutováni desíti tolary; kdyby z toho povyku nic zlého nebylo, tehdy ať ten, kdo povyk dělal, dvaceti tolary jest pokutován.

§. 95. Provinilců odsouzených do žaláře upotřebí se k rovnání silnic aneb k jiné práci, kterou místní vláda ustanoví. —

Všech těchto 95ti pravidel jsme na dnešní den svatého velikého mučedníka a vítězitele Jiřího jednohlasně a společně se všemi zemskými starosty, kteří jsme všichni dnešního dne v Cetini hlavním místě veškeré Černohory a Brd se shromáždili, potvrdili a přísahu na čestný kříž a svaté evangelium učinili, že tento zákonník opatrovati a podle něho se chovati a souditi budeme; kdoby ode dneška jeho se nedržel, toho odevzdáváme věčné kletbě jako protivníka a nepřítele naší otecké země.

Na Cetini, dne 23. dubna r. 1855 po narož. Kristově.

Kníže Černohorský a Brdský:

M. Medaković,

tajemník.

Daniel, v. r.

